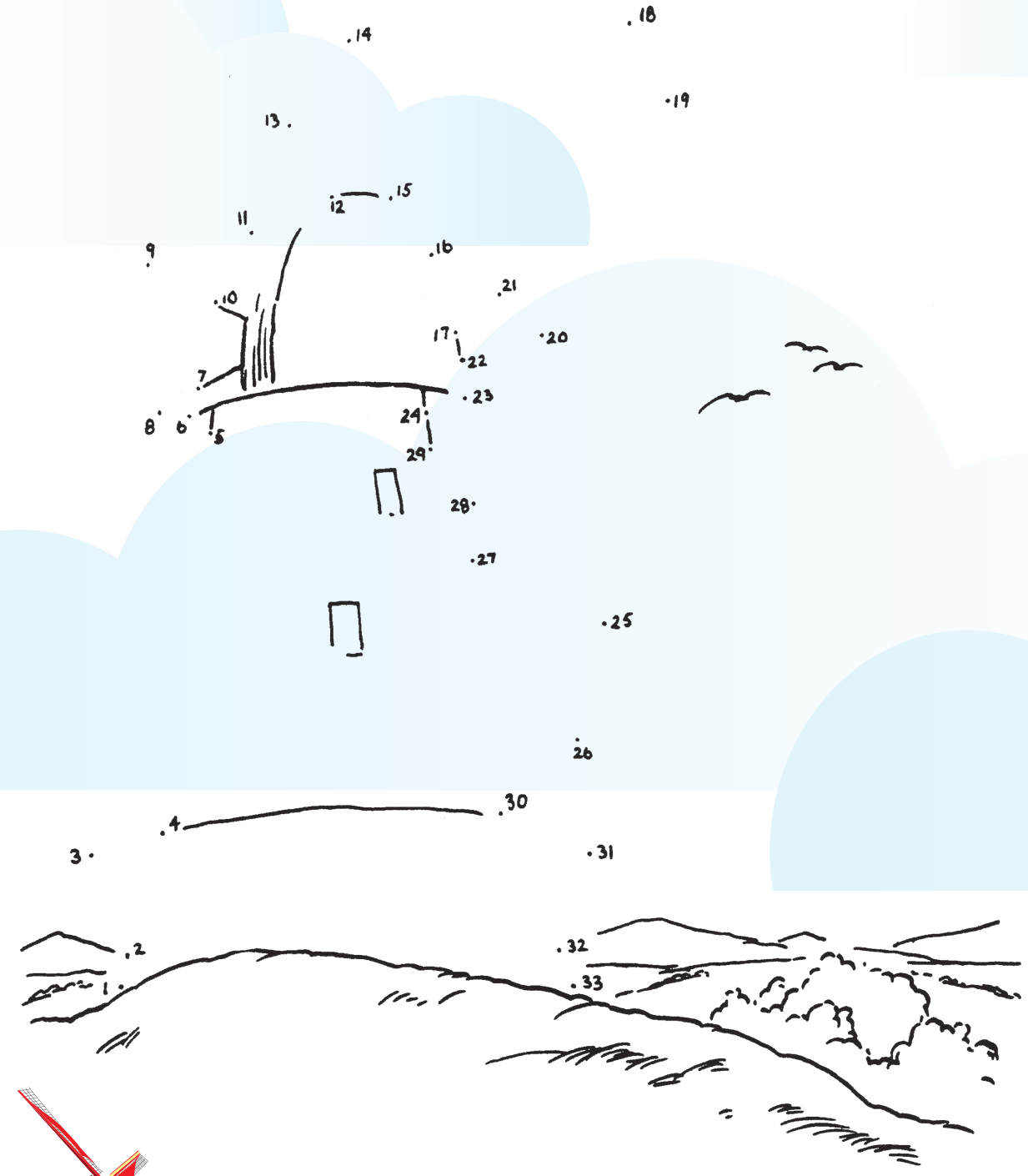
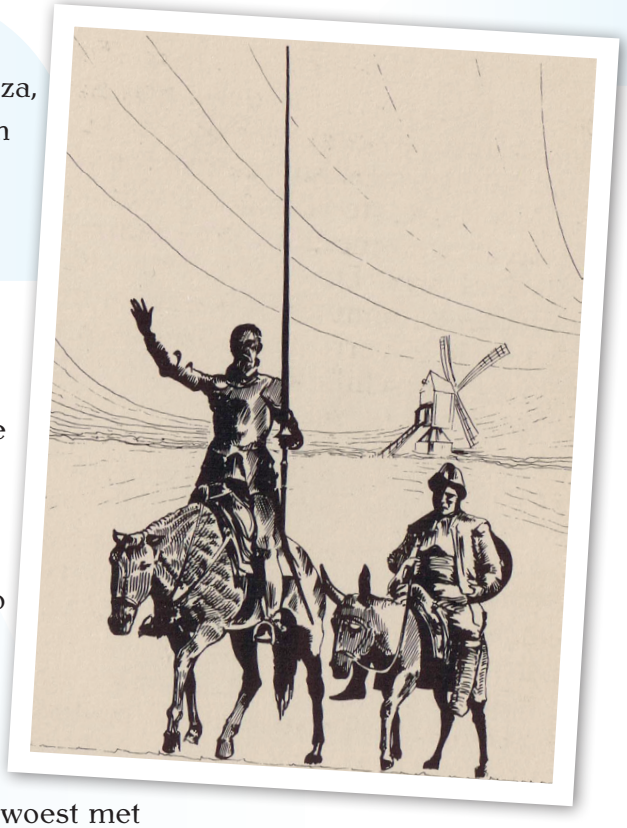

MOLENWIEKEN
Een informatieve gids voor de jeugd
over de Molen van Aartselaar

PUNTJESTEKENING VAN EEN MOLEN

HET GEVECHT VAN DON QUICHOT TEGEN DE WINDMOLENS

Er was eens een Spaanse ridder, Don Quichote, die met z'n helper, Sancho Panza, verre reizen maakte en tal van avonturen beleefde.

Zo hadden ze weer eens een hele dag - Don Quichote op z'n paard en Sancho op z'n ezel - door de bergen gereden en ze waren erg moe en hadden honger en dorst. Het werd tijd om een slaapplaats te zoeken.

Plots riep den Don : "Aanvalleee" !
"Hoe, wat, waar, aanvallen", vroeg Sancho verschrikt. Ik zie of hoor niets.
"Zie jij die reuzen ginder dan niet slungel?"
"Reuzen? Welke reuzen"
"Wat zie jij slecht zeg. Je ziet ze toch wel woest met hun armen zwaaien! Je bent zeker bang? Goed, dan ga ik er wel alleen op af! Ridders zijn nooit bang!"
"Maar chef toch, ik ben niet bang. Dat weet je toch. En bovendien, dat zijn geen reuzen. Ik denk dat je wel erg grote honger moet hebben! Wat je in de verte ziet zijn de draaiende wieken van windmolens!"
Helaas, Don Quichote had de laatste zin van z'n helper al niet meer gehoord en had z'n paard de sporen gegeven. Hij stormde op de windmolens af en riep: "Ik hak jullie reuzenarmen in de pan en maak er worst van, wacht maar af!", ...tot hij dichterbij kwam gereden natuurlijk... toen piepte hij wel anders!

En wat deed Sancho Panza ondertussen?
Die strekte zich bij een bosje al gezellig op z'n dekentje uit en lachte eens goed in z'n vuistje!

MMM. EEN LEKKER BROODJE MET

• Voor wit brood hebben we gewone tarwe nodig. Die zie je hiernaast.
Weet je ook welke andere ingrediënten een bakker naast graan nog nodig heeft om brood te bakken?

w .....

g .....

z .....

• Bakkers kunnen echter verschillende soorten graan gebruiken om brood te maken.
Heb je enig idee welk van welke graansoort dit brood werd gemaakt? We zullen je even helpen.

Het antwoord bestaat uit 5 letters:

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

• Brood hebben we 'broodnodig'. Ken jij nog andere woorden waar het woord 'brood' in voorkomt? Noem er 3.

1. .....

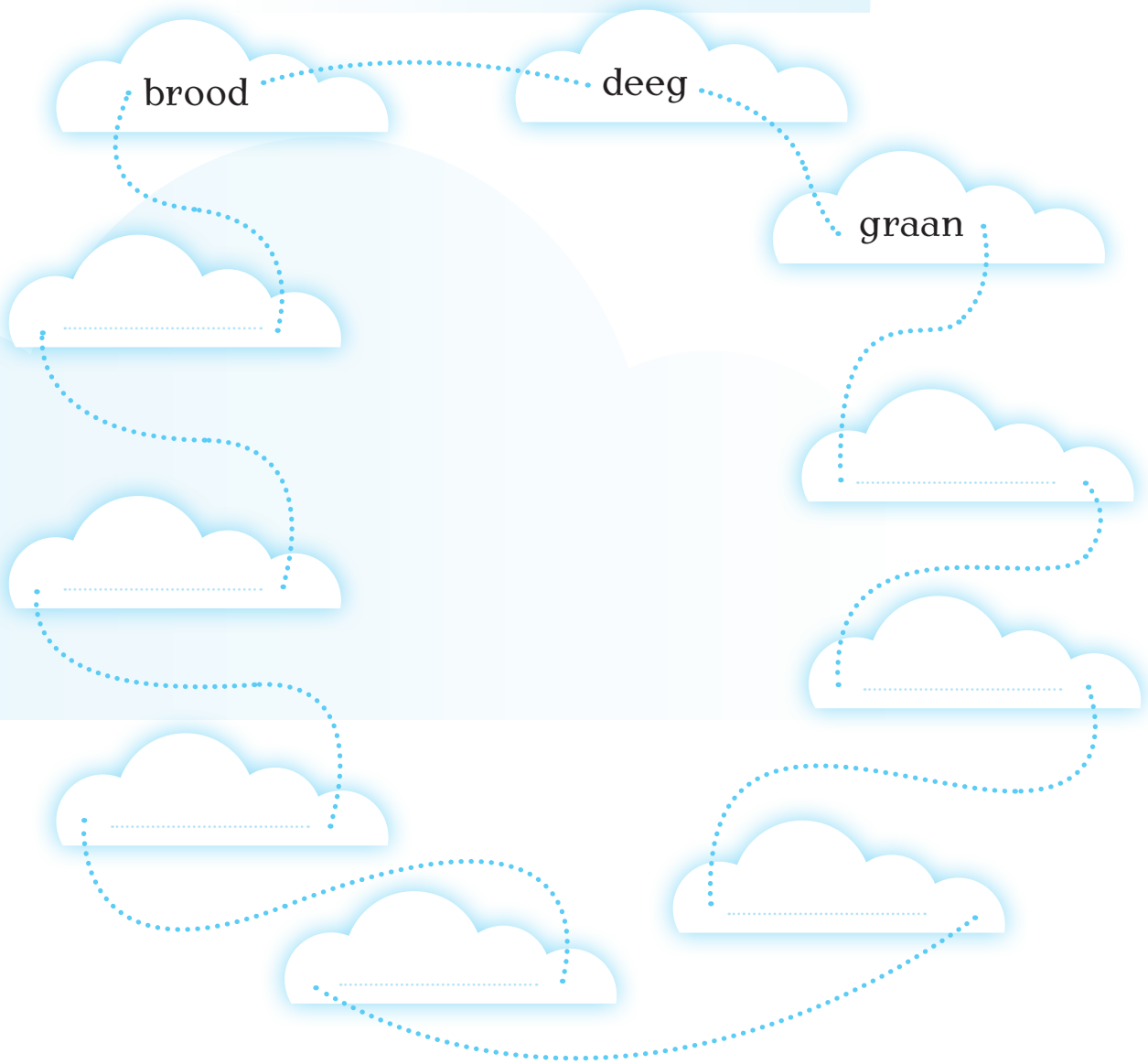
2. .....

3. .....

OPDRACHT

Maak hieronder een ketting van woorden : zoek telkens een woord dat begint met de laatste letter van het voorgaande woord.
Je mag elk woord maar éénmaal gebruiken. Alle woorden moeten in het molenthema thuishoren. Wij geven 3 woordjes als voorbeeld.

VAN DONDER EN BLIKSEM EN RIDDERS EN SCHIETGEWEREN

WO I

Tijdens de inval van de Duitse soldaten, op weg naar Antwerpen, kreeg onze molen zware klappen. In oktober 1914 regende het bommen recht door de molen waardoor hij zwaar werd beschadigd.

De molen brandt !

In de zomer van 1957 trokken donkere onweerswolken over 't Heiken. Felle bliksemstralen en knallende dondervlagen bleven uren hangen. Een grote knal deed de mensen opschrikken : de bliksem was ingeslagen. 'De Heimolen brandt', riepen ze. De vlammen likten aan de houten wieken. De molen kon niet meer werken!

Herstelling 2002

BANPLICHT EN WINDRECHT

Wat een moeilijke woorden...
Ja, ze dateren dan ook van in de riddertijd !

Banplicht

De eerste windmolen van Aartselaar stond in de middeleeuwen in de buurt van kasteel Cleydael, in wijk De Buerstede dus. De HEER van het kasteel was ook de BAAS van de molen. Iedereen die graan wou laten malen om brood te bakken, moest hier langskomen en een deel aan de heer afstaan of TOL betalen.
NIEMAND anders in Aartselaar mocht een molen bouwen. Dat heet BANPLICHT.

Net toen de banplicht werd afgeschaft (Franse Revolutie - 1789), kwam er een nieuwe molenaar in ons dorp wonen. Hij moest geen toestemming meer aan de heer van Cleydael vragen en mocht een nieuwe molen aan het Heiken bouwen. Had die even geluk zeg!

Windrecht

De molenaar heeft een windrecht in een straal van 400 meter rond de molen. Wat zou dat kunnen betekenen, denk je?

SPREEKWOORDEN, GEZEGDEN, MOEILIJKE WOORDEN

"Soort zoekt soort, zei de mulder en hij ging op stap met de bakker"

"Een molen zonder wieken is als een koe zonder melk"

Hieronder vind je nog enkele spreekwoorden. Zoek jij uit de onderste kolom de juiste verklaring?

1. Wie eerst komt, eerst maalt.
2. Dat is koren op de molen.
3. Hij heeft een slag van de molen.
4. Dat hangt als een molensteen om z'n nek.

A Het komt hem goed van pas
B Hij is niet goed bij z'n hoofd
C Wie eerst aankomt, heeft voorrang
D Het is een zware last voor hem

ALLEMAAL MOLENS

Welke molens zie je op deze prenten? Kan je vertellen hoe ze werken?

Hieronder zie je 2 molens. Het zijn allebei windmolens. Toch zijn er enkele verschillen. Welke verschillen zie je? Duid aan of de molen van Aartselaar een staakmolen of een bovenkruier is.

MOEILIJKE WOORDEN

Kan jij deze 10 echt moeilijke woorden op de juiste plaats in de tekst invullen?

billen meel graan wiekenkruis kruien molenstenen luien molinoloog de vang steenkoppel

De boer brengt ..... naar de molenaar. De molenaar trekt de zware zakken helemaal tot boven in de molen.
Dit heet ..... .
De molenaar kan enkel malen wanneer er voldoende wind is. Om te kunnen malen moet de molen ook in de juiste windrichting staan en dus moeten de wieken of het ..... soms worden verdraaid. Dat heet ..... .

Doordat de wind de wieken laat draaien, gaan ook de ..... draaien. Hiertussen komt het graan terecht. Ze malen het graan tot ..... .

Als de molenaar erg veel graan heeft gemalen, worden de groeven in de stenen soms bot. Dan moet de molenaar de stenen ..... .
Het zijn altijd 2 stenen die op elkaar liggen, daarom noemt men dit een ..... . Heeft de molenaar gedaan met malen, dan legt hij de molen stil met ..... .

Als je echt erg veel wilt bijleren over molens, kan je vragen stellen aan een ..... . Dat is iemand die alles wat met molens te maken heeft opzoekt en bestudeert.

DE TAAL VAN DE MOLEN

Kan je je voorstellen dat je thuis geen televisie zou hebben. Hoe zou je dan weten dat iemand belangrijk gestorven is, de koning bijvoorbeeld? We geven enkele voorbeelden hoe we vroeger en nu een bericht zouden kunnen doorseinen. Kan jij er nog 3 andere opsommen? Veel succes !

1. met een tam-tam A .....
2. morse taal B .....
3. met een gsm C .....

Raar maar waar!

De molenaar kan berichten doorsturen door de stand van de wieken te wijzigen.

stand 1 = vreugde > de molenaar is blij, er is bijvoorbeeld een baby geboren

stand 2 = rouw/verdriet > er is iemand in de familie gestorven

stand 3 = korte ruststand > de molenaar werkt een paar dagen niet

stand 4 = in wacht > de molenaar wacht op graan, bijvoorbeeld

stand 5 = lange rust > de molenaar is met vakantie, bijvoorbeeld

stand 6 = ... mag je zelf invullen

DE WIND, DE WIND, DAT HEERLIJKE KIND

Ken jij een verhaal over de wind? Heb je zelf al iets meegemaakt?
Je kan het hieronder vertellen en een tekening maken.

WIST JE DAT...

er in de Molen van het Heiken een reus heeft gewoond?
Neen zeker? Hij was dan ook al oud, van 1979 !
Zijn naam was Reus Molenaar. Hoe kan het ook anders !
Hij is helaas met zijn kar verongelukt in het verkeer.

Reuzen feesten en dansen graag met alle kinderen rond zich. Wil jij graag terug een reus in Aartselaar? Wij ook ! Wij maken alvast een heleboel plannen. Misschien wil jij ondertussen een leuke tekening van een reus maken !

Er bestaan ook **moderne windreuzen**. Hier zie je er één. Je hebt ze vast al onderweg zien staan. Het zijn ook windmolens. Worden ze gebruikt om graan te malen?
Omcirkel het antwoord.

Ja Neen

MOLENQUIZ

Even je kennis testen!

vraag 1 : Hoe heet de molen van Aartselaar? .....

vraag 2 : Hoeveel molens stonden er in 1830 in Aartselaar

○ 1 molen ○ 2 molens

vraag 3 : Hoe heten de vier lange armen die draaien in de wind?

.....

vraag 4 : De molen van Aartselaar is een windmolen.
Noem nog één andere soort molen:

.....

vraag 5 : Wat maalt de molenaar in de molen ? .....

vraag 6 : Als de wind verkeert staat, wat moet de molenaar dan doen?

.....

vraag 7 : Hoe staan de vier armen van de molen als de molenaar lang afwezig is? Je mag een kleine tekening maken.

vraag 8 : Wat betekent het woord "restauratie"? .....

vraag 9 : Hoeveel armen heeft een moderne windmolen? .....

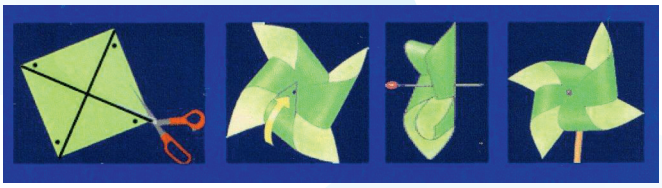
vraag 10 : Hoe heette de reus van molen? .....

Weet je de antwoorden niet, dan vind je ze vast wel in het boekje ! Veel succes !

Heb je 9 of 10 op 10
je bent op weg om een echte molinoloog te worden!
Heb je 6 – 7 of 8 op 10
je hebt heel wat bijgeleerd over de molen, bravo !
Heb je 5 of minder op 10 dan zal je dit boekje nog eens even terug moeten lezen.

MAAK ZELF EEN WINDMOLENTJE

Met de hulp van mama, papa, juf of meester kan je makkelijk zelf een molentje maken.
Hieronder vind je de instructies. Veel succes !

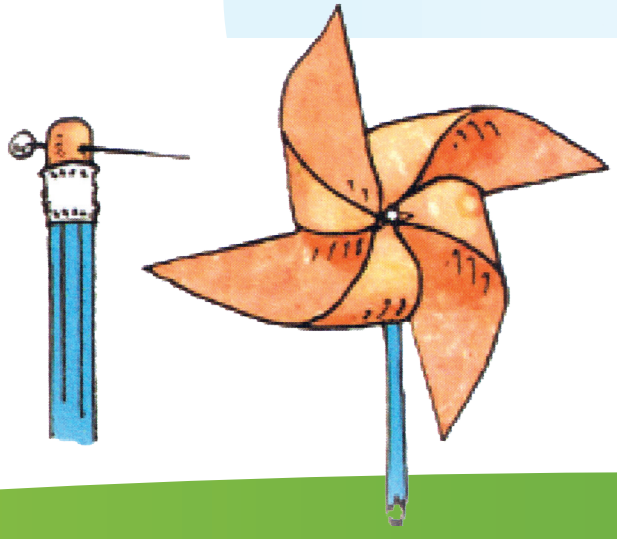
Wat heb je nodig ?

- ✓ een vierkant, stevig stuk papier
- ✓ een schaar
- ✓ een pen
- ✓ een lineaal
- ✓ een speld met een dikke kop
- ✓ een potlood met gum
- ✓ een schaar
- ✓ eventueel een kniptang

Hoe doe je het?

- ➔ teken diagonale lijnen op het papier
- ➔ knip elke diagonale lijn tot halverwege het midden van het vierkant
- ➔ prik met de speld gaatjes in de aangeduide hoeken
- ➔ vouw de 4 hoeken met gaatjes naar het midden
- ➔ duw het speldje door de 4 hoeken, door het midden van het vierkant en dan in het gummetje van het potlood.
- ➔ Je molen is klaar !

Vind je dat de speld te ver uitsteekt, dan kan je er met een kniptang een stukje afknippen.
(Dit doe je best niet zelf. Vraag hiervoor hulp aan een volwassen persoon).

Pagina 4

bij eerste tekening (tarwe)
W van water
G van gist
Z van zout

bij tweede tekening (rogge)
5 in te vullen letters
R O G G E

3 extra woorden met brood zouden kunnen zijn :
1) rozijnenbrood
2) brooddeeg
3) dieetbrood

Pagina 7

Wat is windrecht?
Rond de molen mogen geen huizen gebouwd worden of geen hoge bomen geplant worden. Die kunnen immers de wind tegenhouden.
1 → C
2 → A
3 → B
4 → D

Pagina 8

Rrosmolen : paard/ezel draaien rondjes en laten wiel draaien
Watermolen : water komt op rad dat met tandraderen verbonden is met molenstenen
Windmolen : wind doet wieken draaien die verbonden zijn met molenstenen
De Molen van 't Heiken is een staakmolen.

Pagina 9

De boer brengt **graan** naar de molenaar. De molenaar trekt de zware zakken helemaal tot boven in de molen. Dit heet **luien**.
De molenaar kan enkel malen wanneer er voldoende wind is. Om te kunnen malen moet de molen ook in de juiste windrichting staan en dus moeten de wieken of het **wiekenkruis** soms worden verdraaid. Da heet **kruien**.
Doordat de wind de wieken laat draaien, gaan ook de **molenstenen** draaien. Hiertussen komt het graan terecht.
Als de molenaar erg veel graan heeft gemalen, worden de groeven in de stenen soms bot. Dan moet de molenaar de stenen **billen**. Het zijn altijd 2 stenen die op elkaar liggen, daarom niemt men dit een **steenkoppel**.
Heeft de molenaar gedaan met malen, dan legt hij de molen stil met **de vang**.

Als je echt erg veel wilt bijleren over molens, kan je vragen stellen aan een **molinoloog**. Dat is iemand die alles wat met molens temaken heeft opzoekt en bestudeert.

Pagina 10

Seinen met
A) TABLET
B) TELEFOON
C) PER BRIEF

Pagina 11

Stand 6 = FEEST

Pagina 12

Omcirkel : neen

Pagina 13

Vraag 1 : De Molen van 't Heiken
Vraag 2 : 2
Vraag 3 : de molenwieken
Vraag 4 : een watermolen
Vraag 5 : graan
Vraag 6 : kruien
Vraag 7 :andreaskruis (toegevoegd in bijlage)
Vraag 8 :herstelling
Vraag 9 :3
Vraag 10 :reus Molenaar

Colofon

Molenwieken is een jeugdeditie van Molenpaspoort 2013,
uitgegeven bij de gemeentelijke cultuurdienst.

met dank aan René Beyst, Sonja en Georges
Blommaert, René en Horty Van Goethem-Biscop,
Leo Callens, Jos Verschaeren, Annie Guilmin,
Gert van Deyck en LECA vzw

Redactie : Marleen Saelens
Vormgeving : MadebyHanna.com
Druk : De Bie

voor niet-commerciële doeleinden mogen tekst en
beeldmateriaal gebruikt worden mits toelating van
cultuur@aartselaar.be - www.aartselaar.be
v.u. Nele Jacobs, della Faillelaan 34, 2630 Aartselaar